

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата економічних наук
Ставерської Тетяни Олександрівни
на дисертаційну роботу Бондаренко Оксани Вікторівни
«Механізм фінансового планування суб'єктів малого підприємництва»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження

Найважливішим стратегічним рішенням суб'єкта малого підприємства є вибір виду його фінансової стратегії. Обґрунтування та прийняття такого рішення дозволяє концентруватися на головних напрямках фінансової діяльності у стратегічному періоді і створює базис для прийняття всієї подальшої системи стратегічних фінансових рішень. Фінансові стратегії розробляють у формі плану або програми фінансового розвитку малого підприємства з урахуванням певних змін у структурі капіталу та формування необхідних фінансових ресурсів для досягнення розроблених стратегій зростання та підвищення конкурентних переваг малого підприємства. Реалізація фінансової стратегії безпосередньо пов'язана зі стратегічним (перспективним) плануванням, яке визначає найважливіші показники, пропорції та темпи розширеного відтворення, є основною формою реалізації головних цілей малого підприємства.

Обов'язковою умовою дієвості фінансового планування суб'єктів малого підприємства є єдність стратегічних і тактичних завдань, оскільки оперативна фінансова стратегія, на відміну від генеральної, включає всі напрями, спрямовані на формування доходів і надходження грошових коштів на поточний рахунок та в касу малого підприємства, організацію розрахунків з покупцями за відвантажену продукцію, надходження коштів за кредитними

Вхід. №	05-237
14	05 2015
ДДМА	

операціями, надходження дебіторської заборгованості тощо. Тому проблема удосконалення фінансового планування суб'єктів малого підприємництва є надзвичайно актуальною.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень і висновків, сформульованих в дисертації

Науково-прикладну спрямованість даної дисертації зумовила мета дослідження, що полягає в розробці теоретичних положень, методичних основ і практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму фінансового планування на основі врахування особливостей внутрішнього і зовнішнього середовища суб'єктів малого підприємництва (СМП) в сучасних умовах.

Достовірність отриманих наукових результатів забезпечена застосуванням сучасних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Системний підхід використано для обґрунтування концептуальних засад удосконалення механізму фінансового планування СМП; діалектичний метод – для мотивації включення соціальної складової у фінансове планування. На основі методів економічного аналізу розраховано показники фінансового стану і рентабельності підприємств. Для розподілу СМП за розміром і видами економічної діяльності вжито структурний аналіз. Методи кореляційно-регресійного аналізу використано для побудови стохастичних моделей взаємозв'язку статей фінансової звітності та фінансових коефіцієнтів; трендові моделі – для формалізації динаміки активів, пасивів, фінансових коефіцієнтів та їх прогнозування. На основі збалансованої системи показників проведено моделювання взаємозв'язку між стратегічними і тактичними планами СМП.

Послідовність розв'язання автором поставлених у дисертації наукових, управлінських та прикладних завдань логічно відображена змістом роботи.

Наукова новизна одержаних результатів

Основні наукові результати, що характеризують новизну виконаного дослідження, полягають у такому.

Автор зробив певний внесок в удосконалення понятійного апарату фінансової науки. Запропонована дефініція фінансового планування суб'єктів малого підприємництва походить від організації їх фінансів та соціально прийнятних орієнтирів фінансових показників (стор. 12-32). Трактують механізму фінансового планування впливає з диференційних особливостей фінансового планування СМП, його складових як сукупності форм, методів, важелів та інструментів, які використовуються в процесі розробки і фактичної реалізації фінансових планів різного часового горизонту, забезпечують єдність стратегічних і тактичних завдань, а також зв'язок із загальною фінансовою політикою підприємства (стор. 33-51).

У дисертації удосконалено концепцію механізму фінансового планування СМП, теоретико-методичною основою якої є генетична і телеологічна концепції фінансового планування, теорія організації, статичний і динамічний підходи до формування фінансової звітності (стор. 51-71). Переконливо обґрунтовано методичний підхід до формування аналітичної фінансової звітності на основі введення додаткових статей, інформаційно значущих для потреб фінансового планування і розуміння бізнесу підприємства зовнішніми користувачами (стор. 73-100).

Здобувачем розвинуто методичне забезпечення фінансового прогнозування як підґрунтя фінансового планування на основі синтезу статичного і динамічного підходів до формування фінансової звітності СМП (стор. 101-152). Елімінування відбувається шляхом перетворення моментних показників балансу на інтервальні шляхом визначення середніх хронологічних величин, що підвищує об'єктивність й інформаційну ємність показників аналітичного балансу та звіту про фінансові результати і робить їх зіставними (стор. 156-175).

Адаптивний підхід до фінансового планування СМП враховує етапи життєвого циклу підприємства і передбачає вибір пріоритету підходів до фінансового прогнозування за умови їх єдності: пасивного, основу якого становить трендовий аналіз і прийняття поточних тенденцій; активного, який базується на факторному аналізі, спрямованому на подолання неприйнятних очікуваних тенденцій (стор. 176-190).

Загальновідомий підхід збалансованої системи показників адаптовано до узгодження стратегічних і тактичних фінансових планів СМП, що дозволяє їм інтегрувати бізнес та фінансові плани, забезпечити стратегічний зворотний зв'язок і привести фінансову тактику, ресурси та ініціативи у відповідність до стратегічних програм підприємства (стор. 191-203).

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації

Зміст автореферату відповідає основним положенням, висновкам і рекомендаціям дисертаційного дослідження. Новизна, яка відображена у дисертації, повністю відповідає роботі.

Повнота викладу сформульованих в дисертації наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях

Основні положення та результати дослідження опубліковано у 25 наукових працях, з яких дев'ять статей у наукових фахових виданнях (у тому числі одна стаття – у виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази), дві статті у інших наукових виданнях з економіки, 14 тез матеріалів конференцій.

Практичне значення результатів і висновків дисертації, пропозиції щодо їх використання

Теоретичні положення дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних методик і рекомендацій щодо вдосконалення механізму

фінансового планування СМП. Результати досліджень використано Управлінням контролю за обігом та оподаткуванням підакцизних товарів Головного управління Державної фіскальної служби у Донецькій області; ТОВ «Лізингова компанія «ТОПТРАНСЛІЗИНГ»; ТОВ «Аудиторська фірма «ЗЛАГОДА», а також упроваджено у навчальний процес Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України при викладанні дисциплін «Стратегія управління фінансовою діяльністю», «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Облік на підприємствах малого бізнесу».

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Поряд з наявністю позитивних результатів, отриманих автором, слід відзначити основні недоліки та дискусійні положення, які, на нашу думку, полягають у такому:

1. Складові рис. 1.1 - Структура і чинники процесу планування як складової стратегічного управління - доцільно було би адаптувати до фінансової сфери (стор. 14).

2. На стор. 38-40 надано характеристику центрам фінансової відповідальності як інструменту фінансового планування і фінансового контролю. На жаль, в аналітичному і рекомендаційному розділах дисертації викладений матеріал не використовується.

3. За результатами порівняння різних форматів звіту про фінансові результати (стор. 88), автор доходить висновку, що згідно П(С)БО 25 він складається по одноступінчатій формі, згідно НП(С)БО 1 - має багатоступінчасту форму. Оскільки здобувачем визначено вади одноступінчатої форми для суб'єктів малого підприємництва, доцільно було би формалізувати її багатоступінчастий варіант.

4. Параграф 2.3 має назву «Оцінка якості фінансового планування суб'єктів малого підприємництва з позицій динамічного підходу».

Викладення матеріалу доцільно було розпочати з визначення категорії «якість фінансового планування».

5. У табл. 3.7 – 3.9 наведено результати кореляційно-регресійного моделювання взаємної залежності між показниками майнового стану трьох груп підприємств. Висновки автора за їх результатами є цілком слушними, але сферу використання отриманих моделей можна розширити для обґрунтування граничних рівнів фінансових коефіцієнтів за галузевим принципом. Наприклад, у формулі (3.8) мінімальне значення коефіцієнта платоспроможності може становити 0, тоді граничне значення коефіцієнта покриття для підприємств, які надають фінансові послуги, буде 2,677 при рекомендованому 2,0 у загальній теорії фінансового аналізу.

6. Порівняльна характеристика стратегічних і тактичних фінансових планів суб'єкта малого підприємництва, що наведено у табл. 3.19, містить теоретичний за своєю суттю матеріал, її доцільно було навести у першому розділі.

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань

Зміст дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему «Механізм фінансового планування суб'єктів малого підприємництва» відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – Гроші, фінанси та кредит. Обсяг, новизна виконаних Бондаренко О. В. досліджень, результати практичного впровадження, повнота висвітлення у друці наукових положень, апробація отриманих результатів у цілому відповідають вимогам, що пред'являються до дисертацій, які подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Положення, висновки і рекомендації дисертації є достовірними, її написано грамотною українською мовою. Зміст дисертації носить пошуково-дослідницький характер, у дисертації розроблено теоретичні положення, методичні основи та надано практичні

рекомендації щодо удосконалення механізму фінансового планування на основі врахування особливостей внутрішнього і зовнішнього середовища суб'єктів малого підприємництва в сучасних умовах.

За змістом і оформленням дисертація «Механізм фінансового планування суб'єктів малого підприємництва» відповідає вимогам щодо кандидатських дисертацій та пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор, Бондаренко Оксана Вікторівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент -
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів
Харківського державного університету
харчування та торгівлі Міністерства
освіти і науки України (м. Харків)

Т.О. Ставерська

Відгук оформлено 14.05.2015
В.О. Веніко
СВР Д 12

В.П. Соєнко